

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja 10—K pol leta 5— " četrt leta 2-50 " posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h . . . dvakrat . . . 12 " . . . trikrat . . . 10 " za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 30. junija 1916.

Boj za vsakdanji kruh.

»Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani« je poslalo dne 5. junija t. l. deželnemu odboru vojvodine Kranjske to-le peticijo:

Slavni

dež. odbor vojvod. Kranjske!

Podpisano »Deželno slovensko učiteljsko društvo« se obrača do slavnega deželnega odbora s prošnjo za podelitev vojne draginjske doklade kranjskemu ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu.

Odveč se nam sicer vidi na široko utemeljevati to prošnjo, ker sta slavnemu deželnemu odboru dobro znana beda in nuboštvo kranjskega učiteljstva, vendar hočemo poudariti in naglasiti vsaj nekatere dejstva.

Obče je znano, da je v Avstriji kranjsko učiteljstvo najslabše plačano. Od zadnje regulacije plač, ki so se uredile z zakonom z dne 14. maja 1898. l., ima kranjsko učiteljstvo vedno isto plačo, četudi so se življenske razmere v tem času jako izpremenile. In če je v rednih časih težko izhajalo s svojo pičlo odmerjeno plačo, je zavlada sedaj v teh dragih časih v učiteljskih rodbinah beda, ki tira v obup. S strahom gleda učiteljstvo v bodočnost, ako primerja svoje dohodke s cenami, za katere so se podražile najnavadnejše življenske potrebščine. V dokaz naj navedemo ceno samo nekaterih potrebščin:

Pred vojno je veljal	1 kg moka	0-40 K sedaj	1-20 K
" " " "	1 " mesa	1-44 " "	6-00 " "
" " " "	1 " slanina	1-80 " "	10-00 " "
" " " "	1 " kave	4-00 " "	16-00 " "
" " " "	1 l " mleka	0-20 " "	0-44 " "
" " " "	1 l " kaše	0-20 " "	1-20 " "
" " " "	1 " jajce	0-08 " "	0-20 " "
" " " "	1 parčevljev	18-00 " "	50-00 " "
" " " "	1 sežanj drv	20-00 " "	50-00 " "

Lahko trdimo, da so se podražile vse potrebščine od 200% do 400%. Kako naj spravi učiteljstvo svojo plačo v sklad s temi cenami?

Slavni deželni odbor je podelil učiteljstvu v l. 1915. draginjsko doklado dvakrat, v l. 1916. enkrat po 80 K, za vsakega nepreskrbljenega otroka do 18.

leta po 15 K. A ta malenkostna doklada v primeri z draginjo ni odpravila bede in uboštva iz učiteljskih družin. Učitelju ni mogoče drugače izhajati, kakor da dela dolgove ali pa da strada sam in njegova družina. Ker je draginja od dne do dne večja, pomanjkanje vedno hujše, mora priti pri učiteljstvu na zimo do katastrofe; ako se mu izdatno ne odpomore — ne bo hrane, ne bo obleke in obutve, ne bo kuriva.

Visoki deželni zbor kranjski je bil na svoji seji dne 2. februarja 1914 sprejel načrt zakona, s katerim naj bi se uredile učiteljske plače. Načrt se zaradi nekaterih določil ni mogel predložiti v Najvišjo sankcijo. Ta zakonski načrt bi bil zadovoljivo izboljšal gmotni položaj učiteljstva v rednih časih, kakor je to visoki deželni odbor tudi nameraval. Razume se samo ob sebi, da se je z zakonskim načrtom strinjal tudi slavni deželni odbor. Umestno in pravično bi bilo sedaj, da podeli slavni deželni odbor učiteljstvu vojne draginjske doklade v **istih višini**, kakor določa **plače za redne in cenejše čase** od visokega deželnega zbora sprejeti zakonski načrt.

Učiteljstvo ni samo potrebno, tudi vredno je milejše usode, saj je vedno in zvesto izpolnjevalo svoje dolžnosti in jih vrši tudi v sedanjih vojnih ne le na bojnem polju, ampak tudi doma v polni meri in v vsakem oziru v znani idealni požrtvovalnosti, ki so jo priznali tudi najvišji vojaški dostojanstveniki.

Na podlagi navedenih dejstev prosi »Deželno slovensko učiteljsko društvo« sledeče:

1. Slavni deželni odbor naj dovoli učiteljem in učiteljicam ljudskih in meščanskih šol na Kranjskem vojne doklade naprej za l. 1916.

2. Ta doklada naj se izplačuje, počenjši s 1. januarjem 1916 z drugimi dohodki pri davčnih uradih mesečno naprej.

3. Visokost vojne doklade najboista, kakor določa zakonski načrt, ki ga je bil visoki deželni zbor sprejel na svoji seji dne 2. februarja 1914, v § 112. plače, všteti vse triletnice in druge doklade, ki jih določa načrt.

4. Ker imenovani načrt določa začasno nastavljenim učiteljem in učiteljicam le 800 K adjutuma na leto in ker s to plačo nikakor ni mogoče izhajati v tej veliki draginji, naj blagovoli slavni deželni od-

bor podeliti tudi začasno nastavljenemu učiteljstvu primerne vojne doklade.

5. Spomni naj se slavni deželni odbor tudi vpokojenega učiteljstva in mu blagohotno podeli primerno vojno doklado.

Kranjsko učiteljstvo pričakuje, da slavni deželni odbor usliši to njegovo nujno prošnjo ter mu nakloni podporo, kakor je to storil ostalim deželnim uslužbencem in kakor je c. kr. vlada naklonila vojno draginjsko doklado državnim nastavljenem, ki so itak boljše plačani.

Odbor »Društva vpokojenega učiteljstva na Kranjskem, se je za dovolitev draginjske doklade s posebno vlogo obrnil na deželni odbor in na predsedstvo c. kr. deželnega šolskega sveta, kjer je tudi osebno posredoval, naj se vpokojenemu učiteljstvu in učiteljskim vdovam nujno pomore v sedanjem obupnem položaju.

Naš štajerski poročevalec nam piše: Po sklepu štajerskega deželnega odbora na seji dne 24. maja t. l. dobe od učiteljev-nevojakov: a) oženjeni in vdoveli z več nego dvema nepreskrbljenima otrokoma 350 K; b) oženjeni brez otrok in oženjeni ali vdoveli z enim otrokom ali dvema otrokoma 300 K; c) ne-oženjeni učitelji ter neomožene učiteljice s spos. izpričevalom ali pa vdoveli brez otrok 120 K; č) neomožene učiteljice ročnih del in pomožne učiteljice 80 K. — Od učiteljev-vojakov, ki pripadajo moštvu (Mannschaftsstand), dobe: a) omoženi in vdoveli z več nego dvema nepreskrbljenima otrokoma 300 K; b) omoženi brez otrok in omoženi ali vdoveli z enim ali dvema nepreskrbljenima otrokoma 250 K. Tiste učiteljice, ki so omožene z učitelji, dobe isto tako kot učiteljice samice po 120 K. Učiteljice-nevojaki, ki imajo učiteljice za žene, dobe: a) pri več nego dveh nepreskrbljenih otrocih 230 K; b) če pa nimajo otrok ali le enega, odnosno dva, K 180. — Učitelji-vojaki, ki imajo učiteljice za žene, dobe: a) pri več nego dveh nepreskrbljenih otrocih 180 K; če pa nimajo otrok, odnosno enega ali dva, 130 K. Pri gazistih dobi le žena 120 K.

Kot odločilni dan za to izplačilo velja 1. maj l. 1916. Najmanj šest mesecev slu-

žbe je potreba, da ima kdo do te priklade pravico.

Izplačevala pa se bo v treh obrokih, namreč 1. julija, 1. sept. in 1. decembra t. l.

Prvotno je bilo namenjeno izplačati en milijon kron. A izplačalo se bo med 3270 učiteljskih oseb le 650.000 K. (Vpokojeno učiteljstvo dobi tisto priklado kakor l. 1915.) — So nas spet priškrnili... No, pa saj smo temu že vajeni!

Z deželnega odbora kranjskega nam poročajo: Na svoji seji dne 10. t. m. je sklenil deželni odbor podeliti vsem vpoklicanim učiteljem samcem 25% draginjsko doklado od polovične temeljne plače.

Koroški deželni odbor je na seji dne 20. aprila t. l. dovolil ljudskošolskemu in meščanskošolskemu učiteljstvu za l. 1916 draginjske doklade v isti meri in po enakih načelih, kakor l. 1915: samski učitelji (učiteljice) dobe v manjših krajih po 70 K, v večjih krajih po 100 K; poročene učne osebe — brez ozira na število otrok — v manjših krajih po 100 K, v večjih po 120 K.

Vojna.

POZDRAV Z BOJIŠČA.

Tovariš Josip Klemenčič, učitelj pri Sv. Trojici v Slov. gor., sedaj kadetni aspirant nam piše z dne 5. t. m.:

Slavno uredništvo! Cenjeni tov. urednik!

Ob obletnici svojega vojaškega življenja se spominjam tudi zvestega »Tovarisa«. Kolikokrat bi ga rad pregledal in zvedel iz njega vsaj najvažnejše stanovske zadeve. A on roma vedno le k moji ljubi družini, za mano pota ne najde. Ko sem bil o Božiču doma, sem ga v naglici pregledal. Zato pa, ko se vrnem — Bog nas ohrani! — takrat hočeva biti zopet tesno združena! — Pozdrave Vam in vsem tovarišem!

Te pozdrave sporočamo tem potom vsem tovarišem. Ukrenili smo tudi, da pojde odslej naš list za tovarišem Klemenčičem, ki je v vojaški sukni ohranil zvesto srce do nas. Želimo mu na vseh potih sreče junaške in veselega zdravega povratka!

LISTEK

Slovenske vojaške narodne pesmi.

Za moški zbor priredil Fran Marolt, učitelj. — Cena v platno vezanemu odtisku K 1.80, kartoniranemu odtisku K 1.50. V Ljubljani 1915. Izdal in založil prireditelj. Vse pravice pomnoževanja pridržane.

»Čeh godec, Slovenec pevec.« Slišal sem to povedati že kot otrok. In resnica je. Saj nikjer skoro toliko ne prepevajo kot po Slovenskem. Malodane vsaka večja vas je že pred vojno imela svoj pevski zbor, da o mestih ne govorim. Pa tudi v vsaki hiši prepevajo, zlasti dekleta pri delu. To je jako dobro znamenje. Goethe je nekoč rekel: »Tam ostani, kjer pojo. Slabi ljudje nimajo pesmi.« Da Slovenci radi pojo, jim je le v čast. S pono-

som pa smem tudi trditi, da izlepa kak narod nima tako krasnih, po vsebini in napetih, tako lepo občutenih, po pretežni večini otožnih narodnih pesmi, kot jih imamo Slovenci. V njih se zrcali naše narodno življenje, naše čutenje, v njih odsevajo naše navade, naši narodni običaji. Kako ugajajo tujcem! Na nekem večjem koncertnem odru Ogrske smo lansko leto prostovoljci v oktetu prednašali toli priljubljeno »Fantje se zbirajo« v docela priprosti harmonizaciji. Ogrski listi so pisali laskave ocene, češ, da so bile slovenske pesmi tam doslej popolnoma neznanne, da Ogrji sicer besedila niso razumeli, vendar pa so iz pesme občutili nekaj otožnega, kot slovo vojaka od doma, pred odhodom na bojno polje. —

V vseh narodih že dolgo vlada mnenje, da je nabiranje narodnih pesmi velikanskega pomena. Pri nas pričajo o tem mnoge zbirke od Kocjančiča in očeta naše narodne pesmi, zaslužnega Janka Žirovnika, pa do Hubadovih in Devovih za kon-

cert namenjenih harmonizacij. Mnogo so se svoj čas prerekali (tudi v »Novih Akordih«) o načinu harmoniziranja narodnih pesmi. Pred leti sem baš na tem mestu priobčil priporočilo Devovim narodnim pesmim in zastopal mnenje, naj se našo narodno pesem harmonizira za moški zbor tako, kot je narod v resnici poje. En pevec poje, kot pravimo, »naprej«, drugi »čez«, a tretji »basira«. Pravzaprav pojó torej triglasno, toda harmonizirati je za čveteroglasni zbor: izpolni se harmonijo z uvedenim prvim basom. Razume se samo ob sebi, da harmonizacija ne sme nasprotovati pravilom harmonijoslovja.

Tako prirejene narodne pesmi, pa najsi slonijo samo na toniki, dominantni in kvečjem subdominantni, so v resnici narodne. So tako, kot jih je narod zložil in kot jih prepeva, domače so, brez tujega okrasja in nakita, kot domača kranjska dekleta v narodni noši. Ali takim je vstop v koncertno dvorano zabranjen. Dali so jim drugo lice, tako da je ostalo od na-

rodne pesmi bore malo: melodija in besedila, harmonizacija pa je umetna. V tej obleki kažemo ponavadi našo narodno pesem svetu, kranjsko kmetiško dekle — po gosposko oblečeno.

Fran Marolt, učitelj in znani pevovodja, marljiv in delaven mož, je nabral 35 vojaških pesmi, priobčenih po raznih zbirkah, in jih izdal v lastni založbi. Kako vojaku dobro de v tujini slovenska beseda in še posebno slovenska pesem, vem iz lastne izkušnje. Tolaži ga v težkih časih in spominja svojega dragega doma, svoje rojstne zemlje... Vojaki zlasti radi pojo, in ideja, ki jo propagira Marolt s pričujočo zbirko zasluži uvaževanje. Izbral je primerne in značilne vojaške pesmi. Harmoniziral jih je z — malimi izjemami — po zgoraj omenjenem prvem receptu, preprosto, domače, nekatere harmonizacije drugih glasbenikov je neznatno popravil. Precej samostojna je karakteristična, stara »Oj, ta soldaški boben«. Bas II. bo imel veselje z imitacijo zvo-

VEST Z ITALIJANSKEGA BOJIŠČA.

Tovariš Vilko Mazi, kadet v nekem domobranskem pp., nam piše z italijanskega bojišča z dne 7. t. m.:

Dragi tovariši!

Iskrena hvala za dopisnico z dne 31. V.! Prejel sem jo po sijajnem jurišu, ki ga je povzel naš bataljon dne 3. t. m. opoldne na poslednji laški hrib, ki nam je še zapiral pot in pogled v nepregledno bujno ravan. Z malimi izgubami smo zaplenili 3 strojne puške, 2 topa (15 cm), veliko množino provianta in orodja ter 1500 ujetnikov. Ostale smo pobili. Rešiti se ni mogel nihče, ker so branili robove, odkoder padajo navpične stene nad 1000 m globoko v dolino. Pri nekem padlem stotniku smo dobili Cadornovo povelje, kjer pravi, da je na te robove postaviti najboljše čete s prepričanjem, da jih bodo branile do zadnjega moža, da ne bo sovražnik odtoč poplavl solhne ravnine. Vsakega bojazljivca da je brez vsake preiskave na mestu ustreliti! — Zdaj gledam od tu velikansko ravan. Vincenzo vidim že s prostimi očmi. Tja gre naša pot! Bog daj srečo! Na zdaj! Pozdravljam iskreno vse, ki so z nami!

Veseleč se tega poročila našega vrlega junaka, ključemo njemu in njegovim hrabrim borcem, sinovom slovenskega naroda: Naprej! Z vami sreča junaška!

PROROK NESREČE.

Kot pravi prorok nesreče se je oglasil Italijan, profesor Sinigaglia v romunskem listu »Opmia«. Ne odreka italijanskega narodnega čuta, ali njegov članek izzveneva vendar v resno svarilo na naslov italijanskega naroda. Sinigaglia pripoveduje, kako je že pred italijansko napovedjo vojne opozarjal italijansko vladno na možnost katastrofe. Pa tudi če bi bila vojna sreča naklonjena Italijanom, ne veruje, da bi pridobitve odgovarjale vsem žrtvam. Italija se bori za prisvojitve irendističnega ozemlja okroglo 24.000 kvadratnih kilometrov z 800.000 Italijanov, ali dobila bi tudi tri milijone Neitalijanov, ki bi tvorili trajno nevarnost zanjo. Italija je izdala dosedaj pet milijard in doprinesla ogromnih žrtev v krvi. Čemu? Da osvobodi 800.000 — avstrijskih Italijanov! (Ta trditve Sinigaglie ne odgovarja sicer resnici v polni meri, po velikem delu pa že. Op. ured.) Razpravljajoč o militarističnih operacijah, pravi Sinigaglia, da Avstrijci prekašajo Italijane. Navajeni so boja, so fizično utrjeni in se laglje prilagode klimatičnim gorskim razmeram, nego pa Italijani. Blazna misel je bila, da bi Trst iztrgali Avstrijcem. Sinigaglia zaključuje: Ali se v Italiji še ni zbudila pamet? S solzami v očeh si mora reči vsak Italijan: Bojim se, da je prepozno!

ENOTNA NEMŠKA SVOBODOMISELNA STRANKA.

Korespondenčni urad: Predstojništvo nemškega »Nationalverbanda« se je 30. maja posvetovalo o ustanovitvi enotne nemške svobodomiselnih stranke. V iste namene se v kratkem času skliče občni zbor »Nationalverbanda«.

VOJNI IZDATKI AVSTRIJE.

Kontrolna komisija za državne dolgove je sedaj obelodanila izkaz o stanju dolgov do konca junija 1915, torej tudi izkaz o državno-finančnih kreditnih operacijah, ki so bile potrebne za preskrbo sredstev za vojno prvih enajstih mesecev. Vojni dolgovi avstrijski so do 30. junija 1915 znašali skupaj 9.49 milijard kron. Od te vsote se je dobilo 4.88 milijard potom vojnih posojil, 4.61 milijard pa se je do-

bilo potom predumov pri bankah. Za pokritje obresti od teh dolgov treba na leto 376.98 milijonov kron. Tem med vojno narejenim dolgovom je prištefi še stare državne dolgove v znesku 13 milijard kron. Ves avstrijski državni dolg je torej znašal koncem junija 1915 okroglo 22 in pol milijarde kron, ki je zanj plačati na leto kakih 890 milijonov kron davka.

OGRSKI DRŽAVNI ZBOR.

Iz Budimpešte poročajo: V poletnem zasedanju bo državni zbor razpravljaj tudi o šolskih vprašanjih; tako mislijo višje letnike meščanskih šol izpremeniti v poljedelske, obrtne in trgovske tečajje. Učencem nižjih letnikov pa se bo omogočilo prestop na gimnazijo ali realko. Na srednjih šolah pa odpravijo grščino in na njeno mesto uvedejo moderne jezike: francoščino, italijanščino, rumunščino, bolgarščino, srbski ali slovaški jezik. — Ogrski državni zbor je začel s svojim delom dne 7. t. m. — Glavno glasilo ogrske neodvisne stranke »Budapest« piše o ogrski šolski reformi: »Monarhija je hotela civilno upravo v Srbiji v prvi vrsti izročiti madžarskim uradnikom, pa tega ni mogla storiti, ker je le redkokje mogla dobiti madžarskega uradnika, ki bi bil večš srbskemu jeziku v besedi in pisavi. Ko vlada zamenja grščino z narodnostnim jezikom, hoče madžarsko inteligenco oborožiti in napraviti sposobno, da bo s svojimi narodnostmi mogla govoriti v njenem jeziku.«

NARODNOSTNI POKRET V KONGRESNI POLJSKI.

Kakor poročajo časopisi iz kongresne Poljske, se je pričel tam velik narodnostni pokret. Vasi in mesta so tekmoval v praznovanju tretjega maja, obletnice poljske konstitucije. Ob tej priliki so bile nabrane velike vsote za poljsko narodno šolstvo, ki se posebno zaradi prizadevanja poljskih domoljubnih krogov jako živahno razcveta. Društvo poljskih učiteljev v avstrijskem okupacijskem ozemlju je pričelo sedaj izdajati v Lublinu strokovni dvomesecnik »Szkoła Polska«. Vendar bo treba veliko dela, preden se popolnoma uredi vprašanje poljskega narodnega šolstva. — Krakovski »Czas« poroča iz Varšave, da so nemške upravne oblasti dovolile, da začne poljska Šolska Matica zopet delovati. Po vseh krajih, ki so jih zasedle nemške čete, sme ustanavljati svoje podružnice, pa tudi ljudske in srednje šole, čitalnice, knjižnice itd. Nadzorstvo so si pridržale nemške oblasti.

»DANZERS ARMEE-ZEITUNG« ZA PRAVILNA NAZIVANJA KRAJEV.

Imenovani list piše dne 25. maja sledeče: Mi smo v naših uradnih poročilih po pravici zopet uveljavili stara nemška imena v južni Tirolski. Tudi v Albaniji smo odpravili slabo navado, da namesto čisto albanskih imen nič več ne uporabljamo italijanskih ter nič več ne pravimo: Durazzo in Valona, ampak Durz in Vlora. Sedaj je čas, da razširimo to delo pravičnosti tudi na Dalmacijo. V Dalmaciji stanujejo Hrvati in Srbo-Hrvati, v katero ni nikoli prodrli italijanski živelj. Samo na obrežju je zapustilo beneško gospodstvo neznatne ostanke italijanskega plemena, Zader je pretežno jugoslovansko mesto, Šibenik, Split, Dubrovnik, K. Novi, Kotor so skoro čisto slovanska mesta. V vseh krajih uporabljajo edino vratarji v hotelih italijanska imena, dočim prebivalstvo nikoli ne govori Zara, Cattaro, Castelnuovo, Spalato, Ragusa, Sebenico itd.

zastava slave«, ki bodo vojake navduševale in jim podžigale pogum.

Zbirka je lično pisana in na kamenu tiskana. Želim vsega priporočila vredni izdaji, da se razširi povsod: na fronti in doma. Meni je — odkritosrčno povedano — napravila veliko veselje in mi pripravila par ur, v katerih sem mislil le na svojo rojstno deželo v nadi na skorajšnjo srečno vrnitev.

V Pragi, 28. maja 1916.

Zorko Prelovec.

Pokojnemu Francu Čaterju v spomin.

O pokojnem tovarišu in kadetu Francu Čaterju, ki je padel junaške smrti dne 4. maja t. l. na italijanskem bojišču, smo prejeli še te vrstice:

Franc Čater je bil edini sin dokaj imovite posestnice Julijane Čaterjeve na

Z odpravo italijanskih imen v Dalmaciji obsojamo obenem tudi vse falzifikate, ki je z njimi pokušala Italija, da olepša imperialistične zahteve s plaščem nacionalne ideologije.

IZPREMEMBA V ZAKONU O PODPORAH ZA RODOVINE VPOKLICANIH.

Nedavno je izšla cesarska naredba, s katero se zakon o podporah rodovinom vpoklicanih izpreminja glede podpor za pod 8 let stare otroke. Dozdaj so dobili ti otroci 50% tega, kar dobijo nad 8 let stari, sedaj pa bodo dobivali 75%. Vendar pa za rodovine, kjer že 3 člani dobivajo polno podporo, to izboljšanje ne pride v poštev. — Upravno sodišče je razsodilo, da morajo okrajne komisije za podelitev podpor svoje odločbe utemeljevati.

JEZIKOVNO VPRAŠANJE V NEMŠKEM DRŽAVNEM ZBORU.

Nemški državni zbor je razpravljaj o reformi nemškega društvenega zakona. Med drugim je stavil odsek tudi predlog, da naj se takozvani jezikovni paragrafi, ki prepoveduje uporabo nemških jezikov v društvih, črta. Državni tajnik dr. Helfferich je izjavil, da združene nemške vlade tega predloga v sedanjem času ne morejo akceptirati. Vse moči je treba posvetiti vojni in dosegi končne zmage, za reforme pa bo čas po vojni. Navzlic odklonilnemu stališču vlade je državni zbor predlog, da se naj jezikovni paragrafi črta, sprejel z 265 proti 74 glasovom.

PODALJŠANJE OPROSTITVE DO 30. JUNIJA VOJAŠKE SLUŽBE OPROŠČENIH POLJEDELCEV.

Kor. urad: Vojni minister je na prošnjo poljedelskega ministrstva odredil podaljšanje oprostive vsaj do 30. junija vojaške službe oproščenih poljedelcev, voditeljev poljedelskih gospodarstev in poljedelskih uradnikov do 30. septembra t. l.

DVA MESECA BREZ MESA.

V »Berliner Tagblattu« se zavzema profesor dr. Boas za to, naj se v mesecu juniju in avgustu sploh prepove uživanje mesa, češ, v teh mesecih je dovolj perutnine in divjačine na razpolaganje, a če se ta dva meseca nič mesa ne porabi, da bo potem na jesen mesa dovolj. — Naj povemo ob tej priliki to-le zgodbo: Ameriški pisatelj Upton Sinclair je napisal v »Contemporary Review« članek, v katerem pravi: »Deset let sem opazoval boleznin v svoji okolici in sem naposled odkril za nje tajno zdravilo — namreč glad! Sedaj sem popolnoma zdrav. Trpel sem leta in leta na glavobolu, na revmatizmu in drugih boleznih, sedaj sem pa zdrav. Zagrešil sem sto in sto napak, poizkusil vsakovrstna zdravilna sredstva, kar mi je kdo svetoval, a vse je bilo brez uspeha. Nekoč sem se sestal s starejšo damo, ki je bila prejšnja leta jako bolna — zdaj pa je bila zdrava kakor riba v gorski reki. Vprašal sem jo, s kakšnimi zdravili se je zdravila, pa sem zvedel, da s postom. S postom, postom, postom! »Post privede človeka k zdravju!« je trdila dama. Prvi dan res da mi ni post dobro storil, toda polagoma sem se mu privadila; post mi ni delal nobene težave. Pred postom sem trpela mnogo na glavobolu, ki pa je v moje veliko začudenje izginil, ko sem se nekaj časa postila. Glavobol je polagoma gnil. In bila sem bolj čila in bolj pripravna za delo, kakor ne vem kaj.« — Sinclair se je tudi postil — celih dvanaest dni — pozneje je pil jabolčni sok in pa toplo

Gomilskem, ki silno toguje po njem. Nedavno sta ji umrla edina hčerka in mož, sedaj pa je umrl še njen ljubljenec v cvetju življenja in moči. — Pokojnik je bil rojen l. 1890. na Gomilskem, kjer je obiskaval ljudsko šolo. Pozneje se je šolal v Celju. Naposled pa je dovršil učiteljske v Mariboru. Služboval je potem kot pomožni učitelj na šolah na Braslovčah, Šmartnem pri Gornjem Gradu, na Ponikvi ob Juž. žel. in kratko časa na Gomilskem. Bil je izredno simpatičen zunanosti in taktinen vedenju se je vsakomur na prvi hip prikupil. — Padel je dne 4. maja t. l. na jugozapadni fronti ter je bil po junaški smrti odlikovan s srebrno hrabrostno svetinjo 2. razreda. — Vsakdo obžaluje njegovo prerano smrt ter pomiluje njega zapuščeno manico.

Vrlenu slovenskemu učitelju ostane neminljiv spomin v naših razžaloščenih srcih!

mleko, in kar je na telesni teži izgubil, je naglo dobil nazaj. In čutil se je tako čilega in silnega, kakor še nikdar poprej. — Pisatelj dr. H. Starwing je izdal v Lipskem knjigo »Willst du gesund werden«, v kateri popisuje Sinclairove izkušnje in priporočila — glad! — No, to je vse prav in lepo! Ampak med tem, kar si lahko privoščijo ameriški pisatelj in ameriška dama, in med tem k čemer smo primorani mi navadni in neimoviti ljudje, je precej velika razlika — razlika med prostovoljnimi gladovanjem in med gladovanjem, ki je posledica siromaštva in pomanjkanja. Prvo gladovanje imenujemo lahko — šport, drugo pa — kruto silo žalostnih razmer, ki uničuje milijone otrok in staršev, žen in mož! Kadar je bogatino gladu dovolj, si lahko pomaga; kadar je pa siromaku gladu dovolj, omahne do kosti in mozga izčrpan v — grob. V katero vrsto gladujočih štejemo učiteljstvo?

SMRTNA OBSODBA.

Kor. urad poroča: Dne 3. junija 1916 je bilo kazensko postopanje proti dr. Karlu Kramafu, dr. Alojziju Rašinu, Vincencu Červinki in Josipu Zamazalu v prvi instanci končano. — Državni poslanec dr. Karl Kramaf je bil 21. maja 1915 aretovan in izroččen c. kr. vojaškemu pravdništvu na Dunaju, da izvede kazensko postopanje. Začelo se je pravdniško pozvedovalno postopanje zaradi hudodelstva veleizdaje po 58. kaz. zak. in zaradi hudodelstva proti vojni sili države po § 327. vojaškega kaz. zakona in pozneje raztegnjeno tudi na njegovega somišljenika državnega poslanca dr. Alojzija Rašina. Tekom pozvedovalnega postopanja so se pojavili sumljivi momenti proti tajniku časopisa »Narodni Listy«, Vincencu Červinki in proti knjigovodji v Brodku pri Prerovu Josipu Zamazalu zaradi hudodelstva vohunstva raztegnilo kazensko postopanje tudi na tri osebi. — Po izvršenem poizvedovalnem po § 321. vojaškega kaz. zakona in se je postopanju je c. kr. vojaško pravdništvu na Dunaju vložilo proti imenovanim štirim obdolžencem obtožbo z dne 6. oktobra 1915., ki dolži obtoženca dr. Kramafa in dr. Rašina hudodelstva veleizdaje in hudodelstva proti vojni sili države po § 58. c. § 59. c. kaz. zak. in § 327. voj. kaz. zak. ter obtoženca Vincenca Červinko in Josipa Zamazala hudodelstva vohunstva po § 321. voj. kaz. zak. — O tej obtožbi se je pred pristojnim c. kr. domobranskim divizijskim sodiščem na Dunaju vršila v času od 6. decembra 1915. do 3. junija 1916. javno glavna obravnava, ki jo je vodil c. kr. nadporočnik-avditor dr. Beutelschmid. Obtožbo je zastopal namestnik c. kr. vojaškega pravdnika c. kr. nadporočnik-avditor dr. Kreminger. Obtoženec dr. Kramafa, dr. Rašina in Červinko je zagovarjal odvetnik dr. Körner iz Prage, obtoženca Zamazala odvetnik dr. Levit z Dunaja. — Vojno sodišče je izreklo dne 3. junija 1916 sodbo, s katero so bili vsi štirje obtoženci spoznani v smislu obtožbe za krive in obsojeni na smrt. — Zagovorniki so v imenu obsojencev oglasili ničnostno pritožbo na najvišje domobransko sodišče.

POZOR!

Moški, nosite svoje vojaške dokumente vedno s seboj. Voj. policija večkrat po cesti in v javnih lokalih pregleda civilne osebe, ki se dostikrat ne morejo izkazati o svojem vojaškem razmerju. Zato naj moški, ki še stojijo v starosti vojnih zavezancev, vedno nosijo s seboj vojaške dokumente (potrdilo o zglašitvi za prebiranje, črnovojniško legitimacijo, potrdilo o oprostitvi in podobno). Tako bo

MOJA SPREMLJEVALCA.

Na mojega življenja pot dva spremljevalca sta mi dana, ki stražita me vsepovsod, noč bodi ali ura rana... Spremnik mi je ob vsaki strani; Na desnem v črni pajčolan devica bledolčna hodi, z rokó me mrzlo svojo vodi; ob levi: mladec mrkook, zagrnjen v temen havelok... Oba me zreta in — molčita, naj prosim, me ne zapustita... Kdo mi pove, kdo mi pove, kako je gostoma ime? — Devica Žalost je nemila, mladenič pa Obup, njen brat... Ko smrt me pride obiskat, od mene bosta se ločila!...

Janko Leban.

kontrola olajšana in sitnosti bodo manjše. — Pozor, črnovojni oproščenci! Še enkrat se vsi veljavno oproščeni opozarjajo, da le tistim ni treba priti na sedanje pregledovanje »O«, ki so za orožje sposobni. Kdor je pa slučajno oproščen, a je doslej spoznan za orožje nesposobnim, mora iti k pregledovanju, ki ima ravno ta namen, med dosedaj nesposobnimi dognati, če ni ta ali oni vendarle orožja zmožen. Če ima kdo torej od katerekoli strani drugačen pouk, je v zmoti in bo moral trpeti sam neprijetne posledice, če se pregledovanju odtegne.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Šola v Dramljah 400 K; »Teden Rdečega križa« v Dobropoljah potom učiteljstva 1802 K 41 vin.; vrhutega nabralo v šoli 68 K 43 vin.; šole v okraju Pazin narale v »Teden Rdečega križa« 7815 K 95 vin.; »Teden Rdečega križa« v Ilirski Bistrici potom sodelovanja tovarišice Olge Tomšičeve in tovariša nadučitelja Rudolfa Horvata 2100 K; v »Teden Rdečega križa« se je vpisalo na deški CM šoli v Trstu 85 članov ter je bilo nabrano 111 K članarine, oziroma darov. Za ranjence, družine vojakov in vojake, ki stoje v vojni, je poslala ta šola iz 30 nabiralnih pušic 135 K 06 vin. vojnopomožnemu uradu, skupina V., Dunaj, IX. Berggasse 16, za mesec april in maj; Ribno pri Bledu v »Teden Rdečega križa« s sodelovanjem šolske mladine pod spretnim šolskim vodstvom 408 K; v občini Materija v »Teden Rdečega križa« s sodelovanjem šol 1236 K 06 vin.; v občini Podgrad v »Teden Rdečega križa« s sodelovanjem šol 2000 kron; Šentjanski šolski okoliš pri Ptuj 230 K 30 v; učiteljstvo Srazrednice v Šiški-Ljubljani od službenih prejemkov 11 K; Antonija Kračmanova, učiteljica v St. Lenartu pri Laškem trgu, 2 K; ravnatelj F. Robič in učitelj F. Zacherl v Ljutomeru za maj in junij po 10 K = 20 K; v »Teden Rdečega križa« na Javorniku s sodelovanjem 5 učiteljev 1100 K; v »Teden Rdečega križa« na Jesenicah s sodelovanjem učiteljstva in šolske mladine 2668 K 40 vin.; uspeh dela meščanske šole v Krškem (glej dopis v današnjih Kranjskih vesteh!) 3000 K; v »Teden Rdečega križa« nabrali otroci in učiteljstvo velikonedeljske šole na Štajerskem 222 K 80 vin. in tedenska zbirka istotam do danes 41 K 70 vin. = 264 K 50 vin.; vse postojnsko učiteljstvo in šolska mladina v »Teden Rdečega križa« 3260 K 55 vin.; čisti dohodek gledališke predstave ljudskošolske mladine v Idriji 355 K; v »Teden Rdečega križa« nabrali šolska mladina, učiteljstvo z dekanom in županstvom 1398 K 56 vin.; Adolf in Ana Rosina v Ormožu 20 K; šolsko vodstvo v Šmartnem pod Smarno goro čisti dohodek šolarske veselice 40 K; tedenski prihranki šolske mladine v Ljubljani za mesec maj 853 K 44 vin.; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojani 12 K 41 vin.; skupaj 29.313 K 07 vin.

V zadnji številki izkazanih 82.124 K 97 v. Danes izkazanih 29.313 K 07 v. Dostej nabranih 111.438 K 04 v.

V izkazu, priobčenem v zadnji številki, mora stati na 3. strani v prvi koloni, 9. vrsta, vsota 1239 K 69 vin., ki so jo nabrali učiteljstvo in šole v občini Dekani. Ta vsota je pomotoma izpuščena. — V isti koloni in na isti strani mora stati pri skupnem izkazu denarnega uspeha za »Rdeči križ« 97 vin. (ne 69 vin.)!

IV. VOJNO POSOJILLO.

Nadalje so podpisali: Šola v Dramljah 200 K; slovenska šola v Barkovljah, in sicer: Ivan Kraševič, Jospina Birsova, Marija Humplikova, Ferdinand Starec, Ana Scheimerjeva, Olga Sedevčičeva in Jospina Posegova po 1000 K = 7000 K; slovenska šola na Vrdeli, in sicer: Ivan Daneu, Vinko Trobec, Rafael Kosovel, Angela Setničarjeva, Ivanka Sabadinova, Emilija Peternelova, Kristina Delak-Gerdolova, Valerija Koširjeva in Ljudmila Požarjeva po 1000 K = 9000 K; slovenska šola na Opčinah, in sicer: Štefan Ferluga in Antonija Daneuova po 1000 K = 2000 K; slovenska šola na Proseku-Kontovselju, in sicer: Franc Martelanc, Edvard Sosič, Martin Furlan in Amalija Martelancjeva po 1000 K = 4000 K; slovenska šola v Bazovici: Josip Gorkič 500 K; slovenska šola v Rojani; Irma Nöthova 500 K; slovenska šola pri Sv. Križu poleg Trsta, in sicer: učenci 2800 K, stranke 6000 K, učiteljstvo 1500 K = 10.300 K; učenke dekliske CM šole v Trstu na Aquedottu: Poljšak Ana 1000 K, Poljšak Emilija 1000

K, Knežič Ljubomira 200 K; slovenska šola v Katinari, in sicer: Ciril Valentič, Amalija Čokova in Marija Čokova po 300 K = 900 K; Šentjanski šolski okoliš pri Ptuj 6.230 K; učenci in učenke slovenske mestne šole na Vrdeli 200 K; učenci meščanske šole v Krškem 100 K; dr. T. Romih, ravnatelj meščanske šole v Krškem, 300 K; predsednik »Pedagoškega društva« v Krškem za društvo 100 K; ustanovni sklad za 4. razred meščanske šole v Krškem 65.000 K; šolski voditelj pri Veliki Nedelji (Štajersko) nabral (šolski nabiralnik) 3200 K; mladina ljudske šole v Postojni 2300 K; učenke c. kr. rudniške dekliske ljudske šole v Idriji 1900 K (ne 1500 K, kakor je bilo zadnjič pomotoma izkazano!); Marija Kavčičeva, ravnateljica c. kr. rudniške dekliske šole v Idriji, 200 K; v Ljutomeru: učiteljica Jospina Wessnerjeva poleg že izkazanih 500 K še 500 K (skupaj 1000 K); ravnatelj Robič 1000 K, učitelj Zacherl 1000 K, učiteljica Minka Zacherlova pri Sv. Križu 1500 K, učiteljica Slavka Zacherlova v Vučji vasi 1200 K, razentega sta tovariša Zacherl in Valher v Ljutomeru nabrala 400.000 K; po vplivu nadučitelja M. Debelaka v Šmartnem pri Litiji 13.000 K (za III. vojno posojilo pa 8000 K); slovenska občinska ljudska šola v Barkovljah (zasebniki in učenci) 900 K; slovenska občinska ljudska šola v Rojani (zasebniki in učenci) 300 K; skupaj 590.100 K. V zadnji številki izkazanih 444.800 K — v. Danes izkazanih 590.100 K — » Skupaj IV. vojno posojilo 1.034.900 K — v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovaršu«. Za »Rdeči križ« itd 111.438 K 04 v. III. vojno posojilo 272.148 K 69 v. IV. vojno posojilo 1.034.900 K — v. Skupna vsota 1.418.486 K 73 v. Ako v tej vsoti, ki se v njej zadostno zrcali domoljubno delo naših ljudskih in meščanskih šol, prištejemo še vsoto, ki je — tudi po izkazih v našem listu — zbrana po naših srednjih šolah, dobimo ta račun: Ljudske in mešč. šole 1.418.486 K 73 v. Srednje šole 29.704 K 58 v. Končna vsota 1.448.191 K 31 v.

Kaj naj rečemo k temu impozantnemu številu? — Kratko: Numer a loquuntur!

Bodoča šola ali državna ali narodna šola?

Dunaj, 10. junija 1916.

Naj Vam na kratko sporočim o zadnjem zborovanju, ki ga je imelo tukaj glavno vodstvo nižjeavstrijskega deželne učiteljskega društva. Glede bodoče šole je učiteljstvo Nižje Avstrije preciziralo svoje stališče:

Država imanalogo, da z ugotovitvijo splošnih načel gleda na izpopolnitev v notranjo uredbo vsega šolstva ter s strogim nadzorovanjem točnega izvrševanja teh načel ustvari pogoje za enakomerni razvoj šolstva v vseh njegovih panogah. — Država naj torej v vseh svojih sestavnih delih (deželah) gleda na izvedbo državnega šolskega zakona ali kakega drugega zakona, ki stopinanjega vo mesto.

Naj torej:

1. odstrani posebno stanje šolstva v posameznih deželah;
2. določi minimum obveznih zahtev glede šolskih zgradb, šolskih higienskih naprav, učiteljske izobrazbe in obsega gradiva učnih načrtov;
3. zagotovi izpolnjevanje teh minimalnih zahtev potom državne sile.
4. Za sedaj se odklanja poddržavljenje šolstva v tem smislu, da bi država prevzela vsa skupna šolska bremena in nastavljanje učiteljstva.
5. Šolska bremena je treba preložiti na zmožnejše korporacije, nego so to dosedanje občine in dežele. Tako telo je narod, ki je postal avtonomen in kinjega svobodno izvoljeno zastopstvo prevzema narodno nalogo oskrbe šolstva kot najdragocenejše narodno kulturno imetje.
6. Tudi pravne razmere učiteljstva naj uredi korporacije, ki zastopajo narod, in sicer po načelih, kakor jih določi državno zastopstvo.

7. Učiteljstvo naj se torej v interesu šolstva in samega sebe zavzema za novo političsko uredbo Avstrije v tem smislu, da se ustvarijo narodne samoupravne (avtonomne) korporacije!

Avstrijska šolska misel.

Praga, 12. junija 1916.

Grof Adalbert Schönborn, predsednik deželne upravne korporacije na Češkem, razpravlja v dunajski reviji »Das neue Oesterreich« o avstrijski državni misli. V tej razpravi pravi ta odlični državnik:

»Navdušena ljubezen do cesarja, neizpremenljiva zvestoba do cesarske hiše, jasno spoznanje, da so narodi drug na drugega navezani, da sodijo neločljivo skupaj — so gotovo sestavni deli avstrijske državne misli, ki si moramo njih smotrnega, vnetega negovanja vsi želeli, ako hočemo — in to hočemo vsi! — da se avstrijska državna misel okrepi. V teku stoletij na različne načine skupaj zrasla, je naša stara Avstrija komplicirana državna tvorba, manj enostavna in pač tudi težje vladati, nego večina drugih držav. In tako tudi bistvo naše države, ki mu mora v glavah državljanov odgovarjati državna misel, nikakor ni izčrpano z ravnokar naštetimi tremi, čisto ob sebi umevnimi sestavnimi deli; še dva druga, ki nujno sodita zraven njih, hočem pokazati. Neločljivo zvezana ljudstva, ki jim mora država dovajati in posredovati splošno blaginjo, pogoje za srečo posameznega človeka, morajo biti tudi edina, ako naj ta splošna blaginja ne postane nemogoča. In neobhodni pogoj za to edinost, ki nikakor ne izključuje mirne kulturne in gospodarske tekme, je enakomerno ravnanje z vsemi posameznimi ljudstvi države po nosilcih javne oblasti, izključena mora biti vsaka prednost in vsako zapostavljanje narodov. Naši predniki, ki so dali naši državi, stoječi ob zibelki ustavnega življenja, katero je naš preslavni vladajoči vladar podaril državi, njene zakonite temelje, njeno ustavo, so imenovali urejeno stanje, iz katerega stalno izvira to enakomerno postopanje — enakopravnost narodov. Dober in točen izraz, ki ga naj bi mi, potomci, obdržali. Tega zakonito urejenega, ustavno zajamčenega stanja se ne sme dotikati, zakaj drugače bi bila bodočnost naše države enaka nadaljevanju preteklosti pred vojno in notranja raztrganost in zapletenost bi gotovo po vojni ne prenehali.«

Z ozirom na ta jasna izvajanja smemo tudi Slovenci pričakovati, da bo nam nasproti po vojni v večji meri nego je pred vojno veljalo določilo člena XIX. državnega osnovnega zakona glede na političke in kulturne naše interese in pravice!

Konec šol in skrb za bodočnost.

(Iz krogov staršev.)

V »Slovenskem Narodu« od preteklega sobote čitamo ta-le članek:

Po službenih poslih sem prepotoval zadnji čas malone vso našo deželo. Govoril sem z deželani o tem in onem, kajpada tudi o vojni in o — naši mladini. S starši sem govoril, ki imajo sinove v vojni, a govoril sem tudi s starši, ki imajo sinove v šolah, v ljudskih in srednjih. Kak je splošni vtisk teh pogovorov? Neizmerna ljubezen, ki stiska in dviga srce slehnege očeta, slehne matere! Jaz to dobro razumem, ker imam sam otroke. In če je mogel kdo kdaj govoriti v imenu vseh — eva mene: Vsa naša skrb, ves strah in vsa sreča je osredotočena v bodočnosti naše dece!

Zato mi bodi v imenu vseh dovoljena ta odkrita in uvaževanja vredna beseda, ki jo narekuje ljubezen do naše dece, ki je up in bodočnost naroda, domovine, države!

Šolsko leto se bliža koncu. Ob izrednih razmerah, kakršnih ni bilo doslej in jih tudi posled ne bo, se srečno zaključuje zopet eno razdobje pouka in vzgoje naše ljubljene mladine. Ako kdaj prej, je bila letos šola vsem in vsakemu pravi blagoslov. Kolikor ljudi ni vojna potegnila v svoj vrtinec, vsi ti so imeli na svojih domovih dela preko glave in moči. Zato je bila neskončna razbremenitev vzgojno in poučno delo naših šol, ki so sprejele našo deco v svoje varstvo, da ni podivjana in nenadzorovana zapadla moralnim in telesnim pogubam. Naše vrlo učiteljstvo — tako ljudskošolsko kakor srednješolsko — je imelo seveda mnogo več odgovornega dela nego v normalnih časih, ker ni moralo samo vestno skrbeti za svoje notranje šolsko delo, nego je tudi potom šole

in s sodelovanjem učeče se mladine skrbelo za razne patriotične in dobrodelne naloge ter je tako neprestano vzgojevalno in plemenito vplivalo na mladino! Hvala tisočera temu našemu učiteljstvu, ki je v polni meri izpolnilo svojo stanovsko dolžnost ter prevzelo tudi dobršen del nalog staršev! Naša hvaležnost mu ostane trajna!

Tikoma ob tej povzdigujoči misli se dviga naša razumljiva skrb, kako bo z začetkom in delom prihodnjega šolskega leta? Število moškega učiteljstva, ljudskega in srednješolskega, je že sedaj zmanjšano na minimum. Večina stoji pod orožjem, zato pa morajo tisti, ki so ostali doma kot za vojno službo nesposobni ali pa kot nepogrešljivi, opravljati svoje delo s podvojenimi silami. — Vem, da je to delo težko, ali prepričan sem, da se je vršilo iz dobre volje, saj so nadomeščali svoje tovariše na bojnem polju in mnogokraterega očeta učeče se mladine.

Iskrena želja in prošnja nas staršev je, naj bi poklicane oblasti — v prvi vrsti so to šolske — nemudoma poskrbele, da se jeseni pouk redno prične. In ne samo po ljudskih šolah, temveč tudi in zlasti po srednjih! Dosti nas je, ki bivamo na deželi in imamo svoje sinove v mestu v srednjih šolah. To stane danes — nič ne pretiravam! — ogromno denarja. Radi ga žrtvuemo, saj gre za srečo naše dece! A če bi bil pouk prekinjen ali neredno začel, bi bilo škoda letos izdanega denarja, ker bi z vsako zamudo ali odložitvijo trpela vzgoja mladine, ki mora teči držema in redno naprej, da obrodi z lepim sadom. Zato se obračamo do poklicanih šolskih oblasti z vprašanjem, če bi se ne dalo kaj storiti, da se še bolj ne skrči število učiteljev, da bodo mogli usposobljati našo mladino telesno in duševno v zavedne in izobražene člane naše mogočne monarhije! In to delo teče vzporedno z delom na bojnem polju: to brani državo v sedanji obliki in sestavi, ono pa skrbi za njeno bodočo moč in veljavo! — In koliko skrbi bi odpadlo od srca, ko bi tudi med počitnicami mogli zaupati svojo deco nadzorstvu učiteljev! Saj ni, da bi bili učitelji k temu primorani; toda že zavest, da je nad otroki čuječe oko učiteljev, vpliva na vse vedenje in nehanje mladine blagodejno. In kdo more trditi, da ni treba sedaj dvakrat napornemu delu učiteljstva oddiha in odmora?

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?

(Prispevek k § 59. drž. šolskega zakona.)

(Dalje.)

2.

Nadaljni pogoj, ki se zahteva za ustanovitev nove javne ljudske šole, je, da imajo otroci do obstoječe šole dlje nego 4 km. Za ustanovitev nove šole se zahteva, da je v kraju, oziroma v več krajih eno uro naokolo skupaj vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Merodajna je oddaljenost stanovanja šoloobveznih otrok do obstoječe šole. Ako so posamezni deli občine, oziroma posamezne hiše več nego 4 km oddaljene od obstoječe šole, je to samo po sebi brez pomena, ako ne prebivajo v teh občinskih delih, oziroma hišah otroci, ki so dolžni hoditi v šolo. V poštev prihaja samo oddaljenost tistih hiš, ki v njih stanujejo šoloobvezni otroci. — Pri ugotovitvi upoštevnega števila otrok se smejo torej upoštevati samo tisti otroci, ki so njih stanovanja več nego 4 km oddaljena od obstoječe šole, torej samo tisti otroci, ki imajo več nego 4 km dolgo pot do obstoječe šole. (Razs. upravn. sodišča z dne 19. oktobra 1907, št. 9291, B. št. 5437).

Šola, ki se mora do nje izmeriti daljavo je tisto poslopje, ki je trajno namenjeno za učne namene. — Ako so posamezni razredi zaradi nedostajanja prostora nastanjeni v zasebnih hišah, ne pridejo pri določitvi daljave v poštev v zasebnih hišah nameščeni razredi, temveč samo redno šolsko poslopje. (Razsodba upravnega sodišča z dne 11. marca 1904, št. 2487, B. 2453). Oddaljenost do šole je premeriti po daljavi najkrajše javne poti, ki drži do šole. V poštev prihaja torej praviloma vedno najkrajša javna pot. To je povsem naravno, ako uvažujemo, da morajo za udobnost in varnost prometa na vseh javnih potih skrbeti občine in politična oblastva. Ako je krajša pot do šole samo časna, n. pr. za časa snežnih zametov ali poplav nerabna, to še nikakor ne opravičuje, da bi se smelo meriti daljavo do šole po boljši, a daljši poti. — Dejstvo, da je krajša javna pot časno